

Graven in de enclave

Literatuur en theater. Het lijken soms twee aparte werelden.

Sinds kort wagen een aantal jeugdauteurs zich ook aan jeugdtheater.

Met veel plezier, zo blijkt. Paul Demets sprak met

Gregie de Maeyer, Jan Simoen en Bart Moeyaert

In het jeugdtheater, meer nog dan in het volwassenentheater, is er nood aan nieuw tekstmateriaal dat niet betuttelend, moraliserend of belerend is. De teksten van de Nederlanders Ad de Bont, Pauline Mol, Roel Adam, Heleen Verburg en Suzanne van Lohuizen worden dan ook al enige tijd met enthousiaste commentaren onthaald. Ook in het Vlaamse (jeugd)theater was er de voorbije vijftien jaar een en ander in beweging. Dat leverde prachtige teksten op van o.a. Ignace Cornelissen (*Hendrik de Vijfde*), Jo Roets en Greet Vissers (*Blauw vier* en *Het kamermeisje*), Josse de Pauw (*Het kind van de smid*), Paul Pourveur (*Annie: extended dub-versie* en *Zeven Drie Nul*), Arne Sierens (*Mouchette* en *Moeder en kind*) en Eric de Volder (*Het verhaal van Paard Parel en Boer Dees*). Ze durven associatief tewerk gaan, ze overschrijden genres en door de semiotische rijkdom aan theatertekens laten ze zien dat ze lak hebben aan een afbakening van jeugdtheater enerzijds en volwassenentheater anderzijds. Opvallend daarbij is dat het auteurs zijn die zeer dicht bij de dagelijkse theaterpraktijk staan, ofwel omdat ze vooral als acteur of regisseur actief zijn, ofwel omdat ze – als een soort dramaturg – zeer dicht bij het creatieproces betrokken worden.

De laatste jaren manifesteren er zich steeds meer auteurs van jeugdboeken die dezelfde durf aan de dag leggen. Toch duurde het een tijd vooraleer ze hun opwachting maakten in het jeugdtheater. Recent kwam daar verandering in: Toon Tellegen schreef in opdracht van het Gentse Speeltheater *Mijnheer Bach! Mijnheer Bach!* (een tekst die onlangs, samen met *Hendrik de Vijfde* van Ignace Cornelissen, *Blauw Vier* van Jo Roets en Greet Vissers en

Naar Ambrosia van Jos Dom door Bebuquin gebundeld werd onder de titel *Klein Magazijn*). En recent verscheen *Repelsteel en andere stukken*, een bundeling van theaterstukken van jeugdauteur Imme Dros. Eén van die stukken, *De maan en de muizenkoning*, verscheen eerder al als het bekende jeugdboek *Annetje Lie in het holst van de nacht*. Alleen al een oppervlakkige vergelijking maakt duidelijk hoe de bewerking tot een theaterstuk een basiselement van het schrijverschap kan blootleggen. Bij Imme Dros is dat de muzikaliteit. *De maan en de muizenkoning* krijgt bijvoorbeeld een openingszang die aan Shakespeares tekst van de heksen in *Macbeth* doet denken.

*Twaalfkiezen, Tientenen,
arm in arm met Heintjevaar.
Horentjes en bokkepoten,
staarten zwart als pek pek pek.
Annetje moet slapen gaan,
komt er een Grote Kerel aan
met een Kattebek.*

Imme Dros verving nogal prozaïsche woorden door eenvoudige en poëtische, wat de muzikaliteit van haar werk onderstreept.

Ook boeken van andere jeugdauteurs functioneren als partituren die zowel de intentie van een boek als van een theatertekst in zich dragen. Uit de gesprekken met Gregie de Maeyer, Jan Simoen en Bart Moeyaert blijkt dat het niet altijd duidelijk is of er zich tijdens het schrijfproces een boek of een theatertekst ontwik-

kelt. Het gaat hier eerder om een alchemie van taalspelen, zo lijkt het.

Visualiteit

Gregie de Maeyer, Jan Simoen en Bart Moeyaert raakten elk op een andere manier bij het jeugdtheater betrokken, maar uiteindelijk is visualiteit – logisch eigenlijk – een terugkerend begrip. Jan Simoen kwam met het theater in contact door op het eind van de jaren tachtig foto's te maken voor Oud Huis Stekelbees, dat toen onder leiding stond van Guy Cassiers, Stef Ampe en Hildegard De Vuyst: 'Ik vond die situatie interessant omdat ik het gevoel had tegelijk betrokken te zijn bij het gebeuren op de scène en er toch buiten te staan. Die positie heeft te maken met de optie van de fotograaf: hij plaatst alles in een kader. Op mijn theaterfoto's wil ik altijd een interactie van twee acteurs laten zien om het spanningsveld van de voorstelling bloot te leggen. Bovendien plaatste ik mij op de plaats van de toeschouwer. Zo krijg je een betrokkenheid waarin toch altijd afstand bewaard wordt. Die ingesteldheid helpt me nog altijd bij het schrijven, omdat ik figuren in kaders probeer te vatten. Via een frame haal ik stukjes werkelijkheid naar binnen en probeer ik ze te schikken tot een eigen universum. Die zoektocht begon voor mij al met *Polaroid*, een stuk voor jongeren dat ik in 1990 in opdracht van Oud Huis Stekelbees schreef en dat Guy Cassiers in 1992 enceneerde. Ik onderzocht in dat stuk hoe mensen met foto's omgaan. In *De vierde stad* bestaat mijn frame uit een onderzoek naar de manier waarop mensen het verleden hantieren: graven ze het op of proberen ze het weg te moffelen?'